

**POLITINĖ KORUPCIJA
ŠIUOLAIKINĖJE JAPONIJOS POLITIKOJE
(2001–2009)**

ANDRIUS GELEŽAUSKAS

Politinė korupcija Japonijoje yra viena svarbiausių politinės darbotvarkės temų. Straipsnio tikslas yra, remiantis žiniasklaidoje publikuotų straipsnių turinio analize bei antriniais šaltiniais, išanalizuoti politinės korupcijos fenomeną Japonijoje 2001–2009 metais. Straipsnyje nagrinėjami tokie klausimai kaip politinės korupcijos schema ir struktūrinės šio reiškimo priežastys, darančios įtaką korupcinių praktikų sklaidai Japonijos politinėje sistemoje. Remiantis dienraščio *Asahi Shimbun* pirmame puslapyje publikuotų su korupcija susijusių straipsnių analize, ieškoma atsakymo, kas yra pagrindiniai korupcinių santykių dalyviai, koks apskritai yra politinės korupcijos paplitimo lygis, kokie didžiausi politinės korupcijos skandalai kilo Japonijoje 2001–2009 metais ir kas juos sieja.

Andrius Geležauskas – Wasedos universiteto Azijos ir Ramiojo vandenyno studijų mokyklos doktorantas (el. paštas: andrius.gelezauskas@gmail.com).

© Andrius Geležauskas, 2010

Straipsnis įteiktas redakcijai 2010 m. kovo 22 d.

Straipsnis pasirašytas spaudai 2010 m. gegužės 17 d.

Korupcija pamina demokratiją ir įstatymo valdžią.
Ji [korupcija] skatina žmogaus teisių pažeidimus.
Ji [korupcija] sugriauna žmonių pasitikėjimą valdžia.
Ji [korupcija] netgi gali žudyti! [...]
(Jungtinių Tautų generalinis sekretorius Ban Ki-Moonas)¹

Ivadas

Politinė korupcija Japonijoje ir jos studijos yra labai aktuali, bet kartu menkai tyrinėta sritis. Remiantis 2009 metų *Transparency International* korupcijos suvokimo indekso (angl. *Corruption Perception Index*) duomenimis, tarp 180 valstybių Japonija užima santykinai aukštą septynioliktą vietą². Pasaulinis korupcijos barometras (angl. *Global Corruption Barometer*), kitas gerai žinomas organizacijos *Transparency International* atliekamas tyrimas, skelbia, kad 2009 metais Japonijos gyventojai labiausiai korumpuotomis institucijomis įvardija politines partijas ir valstybės tarnautojus³. Šiame kontekste reikėtų pažymėti, kad Japonijos gyventojai vyriausybės pastangas pažaboti korupciją vertina kaip neefektyvias ir neadekvačias esamai situacijai⁴. Vienuolika procentų respondentų, kurie pasitiki antikorupcinėmis priemonėmis, yra pats mažiausias įvertinimas visoje Azijoje⁵.

---

¹ UNDP, *Corruption and Development: Anti-corruption Interventions for Poverty Reduction, Realization of the MDGs and Promoting Sustainable Development*, 2008, p. 5, <http://www.undp.org/governance/docs/Corruption_and_Development_Primer_2008.pdf>, 2010 03 10.

² Korupcijos suvokimo indeksas yra išvestinis indikatorius, leidžiantis suskirstyti valstybes pagal suvokiamą korupcijos paplitimą tarp viešojo sektoriaus tarnautojų ir politikų. Kuo aukštesnė korupcijos suvokimo indekse užimama vieta, tuo skaidresnė valstybė.

³ Transparency International Japan, *Global Corruption Barometer 2009*, <<http://www.ti-j.org/corrupt/09/GCB2009JPpressrelease.pdf>> ir <<http://www.ti-j.org/corrupt/09/GCB2009table.pdf>>, 2010 03 10.

⁴ Pasaulinis vidurkis yra apie trisdešimt vienas procentas.

⁵ Transparency International Japan, *World Corruption Barometer 2007*, <<http://www.ti-j.org/corrupt/07/GCB2007.pdf>>, 2010 03 10.

Šio straipsnio objektas – nacionalinio lygmens politikų korupcija Japonijoje 2001–2009 metais. Pagrindiniai straipsnio tikslai yra: išanalizuoti Japonijos politinės korupcijos struktūrą, paplitimo lygį, kokios priežastys skatina politinės korupcijos praktikas ir pristatyti didžiausius pastarųjų metų politinės korupcijos skandalus.

Pirmame straipsnio skyriuje pateikiamas politinės korupcijos apibrėžimas, trumpai aptariama korupcijos ir politinės korupcijos terminija. Siekiant visapusiškai pristatyti analizuojamą tyrimo objektą, antrame skyriuje apžvelgiamos pagrindinės politinės korupcijos studijos Japonijoje. Trečiame skyriuje, remiantis nacionalinio *Asahi Shimbun* dienraščio pirmame puslapyje išspausdintų ir su politine korupcija susijusių straipsnių turinio analize, apibendrinami tyrimo metu surinkti empiriniai duomenys. Šiame skyriuje smulkiai nagrinėjamos labiausiai paplitusios politinės korupcijos formos, identifikuojami didžiausi ir reikšmingiausi politinės korupcijos skandalai, kilę 2001–2009 metais⁶. Taip pat yra įvardijamos institucijos bei politinės sistemos „aktorai“, tikėtina, labiausiai pažeidžiami korupcinių santykių.

Paskutiniame skyriuje nagrinėjamos struktūrinės korupcijos priežastys bei politinės sistemos ypatumai, kurie lemia ir sustiprina politinės korupcijos sklaidą tarp nacionalinio lygmens politikų.

Šiame straipsnyje atlikta nacionalinio dienraščio publikacijų turinio analizė svarbi tuo, kad pastarąjį dešimtmetį nėra susisteminto ir empiriniais duomenimis pagrįsto politinės korupcijos skandalų tyri-

⁶ Nacionalinio dienraščio *Asahi Shimbun* pasirinkimo kriterijai: pirma, *Asahi Shimbun* yra antras pagal dydį Japonijos nacionalinis dienraštis, kurio vienos dienos rytinis ir vakarinis tiražas yra daugiau kaip vienuolika milijonų; antra, *Asahi Shimbun* yra siejamas su kairiojo sparno ideologinėmis nuostatomis, o Liberalų demokratų partija (toliau tekste LDP) yra vertinama kaip dešiniajai ideologijai atstovaujanti politinė jėga. Todėl tikėtina, kad dienraštis *Asahi Shimbun* yra kritiškiausias valdančiųjų ir jų vykdomos politikos atžvilgiu ir labiausiai linkęs visuomenę supažindinti su politinės korupcijos atvejais.

LDP yra 1955 metais įsteigta, dominuojanti Japonijos politinės sistemos politinė partija. Savo gyvavimo laikotarpiu LDP tik du kartus teko pasitraukti į opoziciją: trumpiau nei metus 1993 metais ir nuo 2009 metų rugsėjo pralaimėjus rinkimus į žemuosius parlamento rūmus.

mo Japonijoje. Todėl straipsnyje pateikiamos išvados yra aktualios ne tik tolesniems Japonijos politinės sistemos, bet ir politinės korupcijos teorijų bei praktinių schemų tyrimams.

1. Politinės korupcijos apibrėžimas ir įtaka demokratijos raidai

Istorinėje perspektyvoje klasikinis korupcijos suvokimas turi kur kas platesnę reikšmę nei moderniais laikais. Michaelis Johnstonas tvirtina, kad Platonas, Aristotelis, Tukididas, Makiavelis korupcijos terminą vartojo kalbėdami apie moralinę visos visuomenės „sveikata“, o šiandien tas terminas labiau asocijuojasi su neteisėtais ar abejotinais pavienių asmenų veiksmais⁷.

Graeme Moodie retoriškai klausia, kokie yra esminiai kriterijai, kuriais remiantis galima nuspręsti, ar tam tikras veiksmas turėtų būti vertinamas kaip korumpuotas, ar ne⁸. Klasikinis korupcijos apibrėžimas apeliuoja į elgesio normų vertinimo kriterijus. Korupcija įvardijama kaip „piktnaudžiavimas valstybės tarnyba, jos teikiamomis galiomis ar ištekliais, siekiant asmeninės naudos“⁹. Vis dėlto šiame kontekste ne mažiau svarbu suprasti, ką realiai reiškia galios, išteklių, asmeninės naudos ir pasinaudojimo konceptai. Nepaisant minėtų neaiškumų, *Transparency International* siūlo panašų korupcijos apibrėžimą – „korupcija yra piktnaudžiavimas patikėta valdžia, siekiant asmeninės naudos“¹⁰.

Kokie yra pagrindiniai „paprastos“ ir politinės korupcijos skirtumai? *Transparency International* politinę korupciją įvardija kaip

⁷ Johnston M., „The Search for Definitions: the Vitality of Politics and the Issue of Corruption“, Williams R. (ed.), *Explaining Corruption*, Northampton: Edward Elgar Publishing. Inc., 2000, p. 281.

⁸ Moodie G. C., „On Political Scandals and Corruption“, Williams R. (ed.), *Explaining Corruption*, Northampton: Edward Elgar Publishing. Inc., 2000, p. 176.

⁹ Johnston, p. 281.

¹⁰ Transparency International, *About Transparency International*, <http://www.transparency.org/about_us>, 2010 03 10.

„politikų piktnaudžiavimą patikėta valdžia, siekiant asmeninės naudos, turint tikslą pasididinti turimą galią ar savo gerovę“¹¹. Politinės korupcijos atveju politinių sprendimų priėmėjai naudoja politinę galią, kurią jiems patikėjo rinkėjai¹².

Politinė korupcija gali pasireikšti įvairiomis formomis, pradedant kyšininkavimu, neteisėtu įtakos darymu, papirkinėjimu ir baigiant pinigų plovimu, neteisingu politinių lėšų buhalterinės apskaitos vedimu ir t. t. Politinė korupcija yra kompleksinis reiškinys, todėl nebūtinai reiškia tik materialiu turtu pagrįstus santykius, atsilyginant už tam tikrus veiksmus ar neveikimą¹³. Politinė korupcija be to, kad neigiamai veikia visos politinės sistemos veiklą, gali rimtai pakenkti netgi pačiam demokratiniam procesui ir jos vertybėms. Pasak Inge Amundsen, politinei korupcijai būdingas tam tikras specifinis sprendimų priėmimo mechanizmas. Amundsen kalba ne tik apie patikėtos galios ar išteklių panaudojimą siekiant asmeninės naudos, bet ir įspėja apie korupcijos proceso metamus iššūkius. Amundsen teigia, kad „politinė korupcija yra kažkas daugiau nei nukrypimas nuo formalių rašytinių teisės normų [...]. Politinė korupcija pasireiškia tuomet, kai valdantieji nuolat piktnaudžiauja įstatymais ar taisyklėmis, kai įstatymų ir taisyklių nepaisoma, jie apeinami arba net specialiai pritaikomi taip, kad atitiktų jų interesus“¹⁴.

Dėl to, siekiant užtikrinti „sveikos“ politinės sistemos funkcionavimą, yra labai svarbūs du aspektai. Pirma, politinės korupcijos viešinimas ir, antra, politinio elito reakcija, išaiškėjus neskaidriems sandėriams. Priešingu atveju visapusiškas visuomenės nusivylimas politinės sistemos aktoariais gali sukurti nepalankias sąlygas demokratijos legitimacijai toje visuomenėje.

¹¹ Hoddes R., „Introduction to the Political Corruption“, Transparency International, *Global Corruption Report 2004*, p. 11 <http://www.transparency.org/publications/gcr/gcr_2004#download>, 2010 03 10.

¹² Amundsen I., „Political Corruption: An Introduction to the Issues“, Chr. Michelsen Institute Development Studies and Human Rights, 1999, p. 3, <<http://www.cmi.no/publications/file/?1040=political-corruption>>, 2010 03 12.

¹³ Hoddes, p 11.

¹⁴ Amundsen, p. 3.

2. Japonijos politinės korupcijos studijų retrospektyva

Nepaisant politinės korupcijos įtakos ir svarbos Japonijos politinės sistemos raidai, mokslininkų tyrinėjančių šią ilgus metus Japonijoje ypač aktualią temą, yra labai nedaug. Iš žymiausių šios srities tyrinėtojų galima paminėti tokius autorius kaip Tetsuro Murobushį, Takashi Tachibaną, Johnsoną Chalmersą, Steveną R. Reedą, Jean-Marie Bouissou ir Ian Kearns. Šių autorių darbuose atskleidžiami aukščiausio lygio biurokratų ir politikų tarpusavio ryšiai, nagrinėjami politinių aukų rinkimo mechanizmai, aptariami kultūriniai ir teisiniai aspektai, analizuojami *koenkai*¹⁵ (jap. 後援会) sistemos funkcionavimo ypatumai, rinkimų sistemos sąnaudos, diskutuojama apie politinės korupcijos įtaką politinei sistemai, prognozuojami ateities iššūkiai. Dauguma Japonijos politinės sistemos tyrėjų daugiausia dėmesio skiria politinės korupcijos klausimams analizuoti nuo Antrojo pasaulinio karo pabaigos iki 1993 metų. 1993-iaisiais beveik penkis dešimtmečius Japonijos politinėje sistemoje dominavusi valdančioji Liberalų demokratų partija (toliau tekste LDP) pralaimėjo rinkimus į žemuosius parlamento rūmus ir taip pirmą kartą po Antrojo pasaulinio karo atsidūrė opozicijoje. Pačiomis aktualiausiomis tyrimų temomis galima įvardyti politinių partijų ir politikų finansavimo klausimus bei *Lockheed* ir *Recruit*, dviejų didžiausių pokario Japonijos politinės korupcijos skandalų, atvejų analizės studijas. *Lockheed* skandalas politinės korupcijos studijų kontekste svarbus tuo, kad puikiai atskleidė Japonijos politikos endemines problemas. Politinė korupcija pradėta sieti su struktūrinėmis politinės sistemos savybėmis, viešajame diskurse pradėtas vartoti struktūrinės korupcijos „*kozo oshoku*“ (jap. 構造汚職) terminas¹⁶.

¹⁵ Smulkiau apie *koenkai* organizacijas kalbama paskutiniame, ketvirtame, šio straipsnio skyriuje.

¹⁶ Murobushi T., *Oshoku no Kozo*, Iwanami shoten, 1981; Murobushi T., *Okuru Ronri, Okurareru Ronri, Giwaku wo Umidasu Nihonteki Fudo*, Chikuma Shobo, 1989; Murobushi T., *Nihon Oshoku Zenshi*, Sekaishoin, 2000; Tachibana T., *Tanaka Kakuei Kenkyu: Zenkiroku*, Tokyo: Kodansha, 1982.

Iš reikšmingiausių korupcijos Japonijoje studijų taip pat reikėtų paminėti 2006 metais *Transparency International* atliktą „National Integrity Systems: Transparency International Country Report“ (toliau tekste NIS) tyrimą. NIS konceptas ir struktūra remiasi holistiniu požiūriu į korupcijos fenomeną. Korupciją sąlygoja daugybė tarpusavyje susijusių veiksnių, pavyzdžiui, politinės sistemos ypatumai, rinkimų sistema, ekonominė situacija, sociokultūriniai elementai ir pan. Minėtoje NIS studijoje analizuojama korupcijos paplitimo lygis, priežastys, antikorpucinių priemonių efektyvumas ir pan.¹⁷

Remiantis NIS tyrimu, korupcijos priežastys Japonijoje evoliucionavo ir keitėsi reaguodamos į ekonominį šalies išsivystymo lygį, besikeičiančias socialines ekonomines aplinkybes bei centrinės valdžios sprendimus¹⁸. Tyrimo išvadose konstatuojama, kad politinis finansavimas¹⁹, *amakudari* (jap. 天下り)²⁰ ir karteliniai susitarimai viešuosiuose pirkimuose yra prioritetiniai klausimai Japonijos korupcijos schemeje²¹.

3. Politinė korupcija Japonijoje

3.1. Politinės korupcijos sklaida

Korupcinės praktikos remiasi „užkulisiniais“ politikų, biurokratų, verslo grupuočių ar kitų interesų grupių susitarimais, todėl politinės

¹⁷ Transparency International, *National integrity systems: Transparency International country report, Japan 2006*, p. 7, <www.transparency.org/content/download/14728/156321/file/japan_r.pdf>, 2010 03 12.

¹⁸ Ten pat, p. 12.

¹⁹ Blechinger V., „Corruption through Political Contributions in Japan“, TI workshop on corruption and political party funding in La Pietra, Italy, 2000, <<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/APCITY/UNPAN013118.pdf>>, 2010 03 14.

²⁰ *Amakudari* yra buvusių aukšto rango valstybės tarnautojų įdarbinimo praktika privačiame sektoriuje arba kitose institucijose, nevyriausybinėse organizacijose ir pan., kurias jie kuravo eidami savo pareigas.

²¹ Transparency International, *National integrity systems: Transparency International country report, Japan 2006*, p. 7, <www.transparency.org/content/download/14728/156321/file/japan_r.pdf>, 2010 03 12.

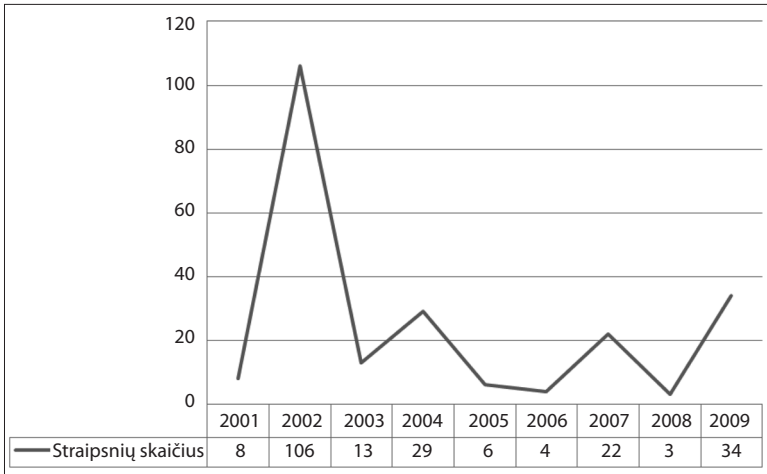
korupcijos tyrimai iš principo negali identifikuoti realaus korupcijos lygio tiriamoje valstybėje. Natūralu, kad korupcinių „mainų“ dalyviai stengiasi išlikti nežinomi, nes už tokius veiksmus kaip informacijos nutekinimas, kyšininkavimas, politinio finansavimo reguliavimo įstatymo (toliau tekste PFRĮ) pažeidimai ir t. t. gresia baudžiamoji atsakomybė. Todėl žiniasklaida, siekiant atskleisti korupcinius ryšius ir mechanizmus aukščiausiuose valdžios sluoksniuose, vaidina labai svarbų vaidmenį. Dažnai žiniasklaida yra pirminis šaltinis, kuris išviešina politinės korupcijos skandalus. Kita vertus, galima neabejoti, kad gausybė korupcijos atvejų lieka nežinomi plačiajai visuomenei. Žiniasklaida plačiąja prasme apibrėžia korupciją, pasirinkdama tam tikrus korupcijos skandalus iš visų esamų, todėl nėra vieno konkretaus ir objektyvaus metodo šiam reiškiniui analizuoti. Vis dėlto, nepaisant daugybės tyrimo apribojimų, žiniasklaida yra bene svarbiausias informacijos šaltinis, analizuojant korupcijos paplitimą ir pagrindinius veikėjus vienoje ar kitoje politinėje sistemoje.

Išanalizavus nacionalinio dienraščio *Asahi Shimbun* pirmame puslapyje išspausdintų straipsnių, susijusių su politine korupcija, turinį, 2001–2009 m. suskaičiuoti du šimtai dvidešimt penki straipsniai, kuriuose nagrinėjama politinės korupcijos tematika (žr. 1 pav.).

2002 metais *Asahi Shimbun* pirmame puslapyje išspausdinta daugiausia – šimtas šeši straipsniai, susiję su politinės korupcijos diskursu. Bendrame aštuonerių metų kontekste šimtas šeši straipsniai sudaro net keturiasdešimt septynis procentus visų publikacijų. Kitais metais straipsnių skaičius yra kur kas mažesnis ir svyruoja tarp trisdešimt keturių (2009 metai) ir trijų (2008 metai).

Kitas svarbus aspektas – politinių korupcijos skandalų temų įvairovė. Nagrinėjant surinktus aštuonerių metų duomenis nustatyta, kad minimumu laikotarpiu viešumon iškelti dvidešimt devyni nauji korupcijos atvejai. Nuodugnesnė analizė leidžia teigti, kad 2002 metais atskleista daugiausia korupcijos skandalų – aštuoni, kitais metais užfiksuotas mažesnis skaičius, o 2005 – nė vieno su politine korupcija susijusio atvejo. Kitaip tariant, nors 2005 metais dienraštyje *Asahi*

Duomenys surinkti autoriaus. Jie remiasi 2001–2009 metais nacionalinio dienraščio *Asahi Shimbun* pirmame puslapyje paskelbtų straipsnių turinio analize.

1 pav. 2001–2009 metais Asahi Shimbun pirmame puslapyje išspausdintų straipsnių, susijusių su politine korupcija, skaičius

Shimbun suskaičiuotos šešios publikacijos, susijusios su politine korupcija, jose kalbėta apie ankstesnių metų politinės korupcijos atvejus. Todėl 2005 metais nėra fiksuojama naujų politinės korupcijos temų.

Surinkti statistiniai duomenys rodo, kad 2002 metai politinės korupcijos tyrimų kontekste yra išskirtiniai. Tais metais į politinės korupcijos skandalus buvo įsivėlę Japonijos žemųjų parlamento rūmų nariai Muneo Suzuki, Koichi Kato, LDP politikos analizės komiteto pirmininkas Fumio Kyuma, Japonijos demokratų partijos (toliau tekste JDP) viceprezidentas Michihiko Kano, Sveikatos ir socialinės apsaugos bei darbo ministerijos viceministras Miyaji Kazuaki, aukštųjų parlamento rūmų pirmininkė Takako Doi, Japonijos komunistų partijos pirmininkas Shii Kazuo, buvęs Japonijos ministro pirmininko Ryutaro Hashimoto sekretorius padėjėjas ir buvęs Statybų ministerijos ministras Eiichi Nakao. Šiame kontekste reikėtų paminėti ir

2007 metus, nes tais metais politinės korupcijos skandaluose daugiausia figūravo centrinės valdžios įstaigose, o tiksliau, vyriausybėje dirbę politikai.

Kitas svarbus aspektas yra politinės korupcijos sklaida įvairiose vyriausybėse. Analizuojamu 2001–2009 metų laikotarpiu Japonijoje pasikeitė keturi ministrai pirmininkai²². Išskyrus ministrą pirmininką Jyunichirą Koizumi, kiti vyriausybės vadovai savo pareigas ėjo tik vienus metus, todėl gana sunku pateikti objektyvias išvadas apie vyriausybės narių išitraukimą į korupcinius skandalus bei skirtingų vyriausybių pastangas kovojant su šiuo reiškiniu. Vertinant Koizumi administraciją dėl objektyvumo reikėtų pažymėti, kad, nors remiantis surinktais empiriniais duomenimis, 2002 metais matyti milžiniškas su korupcija susijusių straipsnių skaičiaus didėjimas nacionalinėje žiniasklaidoje, nė vienas iš tuose skandaluose minimų politikų (išskyrus Sveikatos ir socialinės apsaugos bei darbo ministerijos viceministrą Miyajį) nedarbo Koizumi vyriausybėje. O 2007 metais susiklostė priešinga situacija. Shinzo Abė neabejotinai turėjo didelių sunkumų formuodamas savo ministrų kabinetą. Abės administracijos laikais į viešumą iškilo net penki atvejai, kai į neskaidrius sandorius įsipainiojo žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės, administracinės reformos bei švietimo, kultūros, sporto ir technologijų ministrai.

Visi korupcijos atvejai 2001–2009 metais galėtų būti suskirstyti į dvi grupes. Pirmą grupę – politinės korupcijos skandalai, susiję su politikų ar jų politinių organizacijų finansavimo klausimais. Kyšininkavimo atvejai, nedeklaruotos politinės rėmėjų aukos, dvigubos buhalterijos vedimas ir kiti su PFRĮ pažeidimais susiję atvejai sudaro

²² Ministrų kabinetai 2001–2009 metais: Jyunichiro Koizumi 2001 04 26–2006 09 26, Shinzo Abė 2006 09 26–2007 09 26, Yasuo Fukuda 2007 09 26–2008 09 24 ir Taro Aso 2008 09 24–2009 09 16. Official Prime Minister homepage, The Prime Minister Koizumi Jyunichiro, <<http://www.kantei.go.jp/jp/koizumisouri/index.html>>, The Prime Minister Abe Shinzo, <<http://www.kantei.go.jp/jp/abesouri/index.html>>, The Prime Minister Fukuda Yasuo, <<http://www.kantei.go.jp/jp/hukudasouri/index.html>>, The Prime Minister Aso Taro <<http://www.kantei.go.jp/jp/asosouri/index.html>>, 2010 03 14.

beveik pusę politinės korupcijos skandalų analizuotu laikotarpiu²³. Neteisėti politinio spaudimo darymo epizodai paviešinti trečdalyje politinės korupcijos atvejų²⁴.

3.2. Pagrindiniai politinės korupcinės schemos aktoriai

Siekiant geriau suvokti Japonijos politinės korupcijos schemą ir įvardyti pagrindinius jos veikėjus, yra labai svarbi informacija apie dažniausiai į politinės korupcijos veiklas įsiveliančius politikus, politines partijas, institucijas, interesų ir verslo grupes. Taip pat ši informacija gali pasitarnauti diegiant antikorpucines priemones.

Tyrimo duomenų analizė atskleidžia, kad korupcijos schemos dalyviams galima suskirstyti į penkias pagrindines grupes: buvę ir esami aukštųjų ir žemųjų parlamento rūmų nariai, parlamento narių padėjėjai sekretoriai, įvairaus rango valstybės tarnautojai, statybų bendrovės ir kitos organizacijos.

Kadangi pagrindinis tyrimo tikslas yra nacionalinio lygmens politikų politinės korupcijos analizė, natūralu, kad visais atvejais užfiksuoti žemųjų arba aukštųjų parlamento rūmų nariai. Absoliuti dauguma politikų skandalų metu priklausė tuo metu valdančiai LDP partijai. Opozicinių partijų atstovai, įsivėlę į politinės korupcijos skandalus, atstovavo Japonijos demokratų partijai (JDP prezidentas Ichiro Ozawa), Japonijos komunistų partijai (pirmininkas Kazuo Ishii) ir Socialdemokratų partijai (buvusi partijos prezidentė Takako Doi)²⁵.

---

²³ Autoriaus atliktas dienraščio *Asahi Shimbun* pirmame puslapyje išspausdintų ir su korupcija susijusių straipsnių turinio analizės tyrimas. Straipsnių turinio tyrimo laikotarpis yra nuo 2001 metų balandžio 25 dienos iki 2009 metų gegužės 12 dienos. Tas laikotarpis pasirinktas neatsitiktinai. 2001 metų balandį Junichiro Koizumi išrenkamas LDP prezidentu, tuo pačiu metu tampa ir Japonijos ministru pirmininku (tradicškai Japonijos valdančiosios partijos prezidentas Japonijos žemųjų rūmų parlamente išrenkamas ir Japonijos ministru pirmininku). 2009 metų gegužės pradžioje JDP prezidentas Ichiro Ozawa buvo priverstas atsistadydinti iš partijos prezidento posto dėl jam mestų įtarimų politinės korupcijos skandale.

²⁴ *Asahi Shimbun*, 2001 04 25–2009 05 12.

²⁵ Ten pat.

Labiausiai korumpuotomis arba pažeidžiamomis Japonijos valstybinėmis institucijomis galima įvardyti Žemės ūkio, miškininkystės ir žvejybos (šeši su politine korupcija susiję atvejai) bei Statybų ministerijas (du atvejai). Be to, vienuolikoje skandalų iš dvidešimt devynių galima aptikti statybų sektoriui atstovaujančių bendrovių pavadinimus²⁶.

Kitas svarbus aspektas yra, kad devyniuose politinės korupcijos skandaluose figūruoja parlamento narių padėjėjų sekretorių pavardės. Japonijos politinėje sistemoje parlamento narių padėjėjai sekretoriai atlieka ypatingas funkcijas. Jie dažniausiai yra atsakingi už juos įdarbinusių politikų politinių lėšų administravimo organizacijų veiklą. Todėl į viešumą iškilus šių organizacijų dvigubos buhalterijos klausimams ar paaiškėjus faktams, susijusiems su PFRĮ pažeidimais, visa atsakomybė gula ne ant realiai už veiklą atsakingo politiko „patrono“ pečių, bet visą kaltę tenka prisiimti sekretoriams padėjėjams²⁷.

3.3. Didžiausi politinės korupcijos skandalai 2001–2009 metais

Kalbant apie didžiausius politinės korupcijos skandalus 2001–2009 metais Japonijoje, pirmiausia reikėtų įvardyti kriterijus, kuriais yra remiamasi. Šiame tyrime klasifikacija atlikta atsižvelgiant į su konkrečiu politinės korupcijos skandalu siejamų publikacijų bei politikų ir institucijų skaičių minimame skandale, politikų pareigas, neskaidrių sandorių vertes. Remiantis išvardytais kriterijais, galima išskirti tris didžiausius bei Japonijos politinės sistemos raidai reikšmingiausius politinės korupcijos skandalus 2001–2009 metais.

---

²⁶ Ten pat.

²⁷ Ten pat.

- Žemųjų parlamento rūmų nario Muneo Suzuki skandalas 2002 metais²⁸.

Japonijos žiniasklaidoje Suzuki atvejis dėl korupcinių praktikų gausos, panaudotų schemų sudėtingumo, įtakos politinei sistemai ir t. t. pradėtas vadinti „korupcijos universaline parduotuve“, kurioje galima surasti visko, ko panorėjus. Teisme prokurorai Suzuki pateikė keturis kaltinimus: neteisėtas įtakos darymas, kyšio ėmimas, PFRĮ bei liudijimų parlamente įstatymo nuostatų pažeidimai²⁹.

Nuodugnesnė Suzuki pateiktų kaltinimų analizė atskleidžia, kad jis gavo kyšį iš medienos bendrovės *Yamarin*. Savo ruožtu parlamento narys spaudė miškų agentūrą, kad *Yamarin* būtų panaikinta administracinė nuobauda. Kitame kaltinime pateikti faktai rodo, kad, eidamas Hokaido vystymo agentūros vadovo pareigas, Suzuki gavo šešių milijonų jenų kyšį iš *Shimada Kensetsu* statybų bendrovės. Ši bendrovė tikėjosi pasipelnyti iš Hokaido vystymo agentūros organizuotų viešųjų pirkimų. PFRĮ pažeidimai susiję su Suzuki politinių lėšų fondo administravimo klausimais. Suzuki fondas nedeklaravo daugiau kaip šimto milijonų jenų 1998 metų politinių aukų išlaidų ir pajamų deklaracijoje. Paskutinis kaltinimas argumentuotas tuo, kad, būdamas prisiekęs liudininkas, Suzuki melavo žemųjų parlamentų rūmų sudarytai tyrimo komisijai ir taip pažeidė liudijimų parlamente įstatymo nuostatas³⁰.

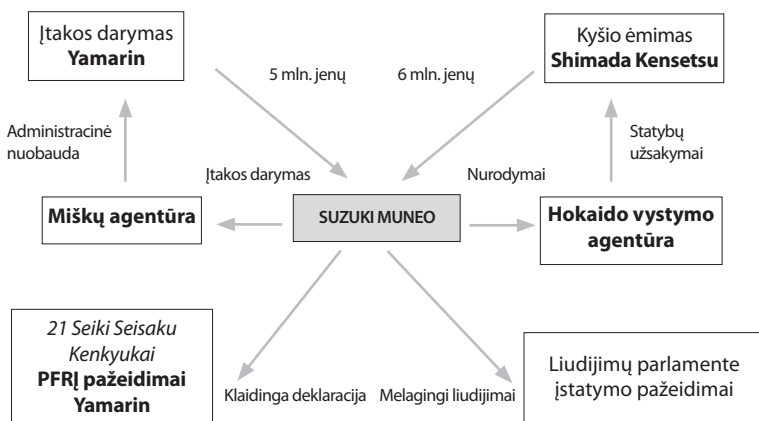
2008 metais Tokijo apygardos teismas atmetė naujai į žemuosius rūmus išrinkto Suzuki skundą ir paliko galioti pirmos instancijos teismo nuosprendį. Suzuki pripažintas kaltu dėl inkriminuotų veikų ir buvo nuteistas dvejiems metams kalėti, taip pat jam skirta dešimties milijonų jenų bauda. Tačiau, Suzuki pateikus apeliaciją Aukščiausiam teismui, teismų karuselė tebesitęsia iki šiol³¹ (žr. 2 pav.).

²⁸ Publikacijos, susijusios su šiuo skandalu, nacionaliniame dienraštyje *Asahi Shimbun* spausdintos 2002 02 21–2008 02 26.

²⁹ *Asahi Shimbun*, vakarinis leidimas, p. 1, 2002 11 11.

³⁰ Ten pat.

³¹ Ten pat.

Šaltinis: Asahi Shimbun, vakarinis tiražas, p. 1, 2004 11 05.

2 pav. *Tokijo apygardos teisme pripažinti Suzuki politinės korupcijos skandalo faktai*

- Japonijos stomatologų federacijos skandalas 2004 metais³².

Japonijos stomatologų federacija (toliau tekste JSF) yra Japonijos medicinos asociacijos (viena svarbiausių LDP rėmėjų) politinė organizacija. 2004 metais JSF pareikšti įtarimai dėl PFRĮ pažeidimų³³. Korupcijos skandalo ištakos siekia 2000 metus, kai, siekdamas pakeisti neigalių žmonių socialinės apsaugos įstatymą, Japonijos medicinos asociacija stengėsi paveikti keturis LDP frakcijos parlamente narius. Politikai savo ruožtu dėl šio įstatymo nuostatų spaudė Sveikatos ir socialinės apsaugos bei darbo ministerijos klerkus. Atsidėkodamos už LDP politikų veiklą, 2000–2002 metais JSF ir kitos susijusios organizacijos kiekvienam iš keturių politikų paaukėjo nuo vieno iki septynių milijonų jenu³⁴. 2004 metų kovą pasirodė nauja in-

³² Publikacijos, susijusios su šiuo skandalu, nacionaliniame dienraštyje *Asahi Shimbun* spausdintos 2004 02 03–2006 03 31.

³³ *Asahi Shimbun*, rytinis leidimas, p. 1, 2004 02 03.

³⁴ *Asahi Shimbun*, rytinis leidimas, p. 1, 2004 02 19.

formacija, kad JSF taip pat yra paaukojusi niekur nedeklaruotų šimtą milijonų jenų dar penkiems parlamento nariams³⁵.

Atliekant tyrimą, į viešumą iškilo daugiau intriguojančių su neteisėta JSF veikla susijusių faktų. Paaiškėjo, kad į nelegalių politinių aukų deklaravimo mechanizmą buvo įsitraukusios ir partijų politinių aukų administravimo organizacijos. Nuo 1999-ųjų JSF kiekvienais metais pervesdavo keturis–šešis šimtus milijonus jenų pagrindinei LDP finansų ir aukų administravimo organizacijai *Kokumin Seiji Kyokai* (jap. 国民政治協会). Tuomet, pažeidžiant PFRĮ nuostatas, *Kokumin Seiji Kyokai* paaukotos lėšos būdavo pervedamos konkrečioms politikams³⁶.

Pabaigai reiktų paminėti, kad į su JSF susijusių politinės korupcijos skandalą taip pat buvo įsivėlęs ir buvęs Japonijos ministras pirmininkas Ryutaro Hashimoto bei jo politinė organizacija *Heisei Kenkyukai* (jap. 平成研究会). *Heisei Kenkyukai* kasmet pateikiamoje politinių aukų administravimo deklaracijoje nuslėpė iš JSF gautas lėšas³⁷ (žr. 3 pav.).

- JDP prezidento Ichiro Ozawos korupcijos atvejis 2009 metais³⁸.

Šis skandalas kilo 2009 metų kovo pradžioje, kai, pateikus įtarimus dėl PFRĮ nuostatų pažeidimų, Tokijo apygardos prokuratūra sulaukė JDP prezidento Ozawos sekretorių padėjėją. Sulaikytasis buvo atsakingas už Ozawos politinių lėšų administravimo organizacijos *Rikusankai* (jap. 陸山会) finansų apskaitą. Prokurorai teisme pateikė įrodymus, kad *Rikusankai* nedeklaravo iš statybų bendrovės *Nishimatsu Kensetsu* gautų lėšų³⁹. Kilus skandalui Ozawa bandė teisintis,

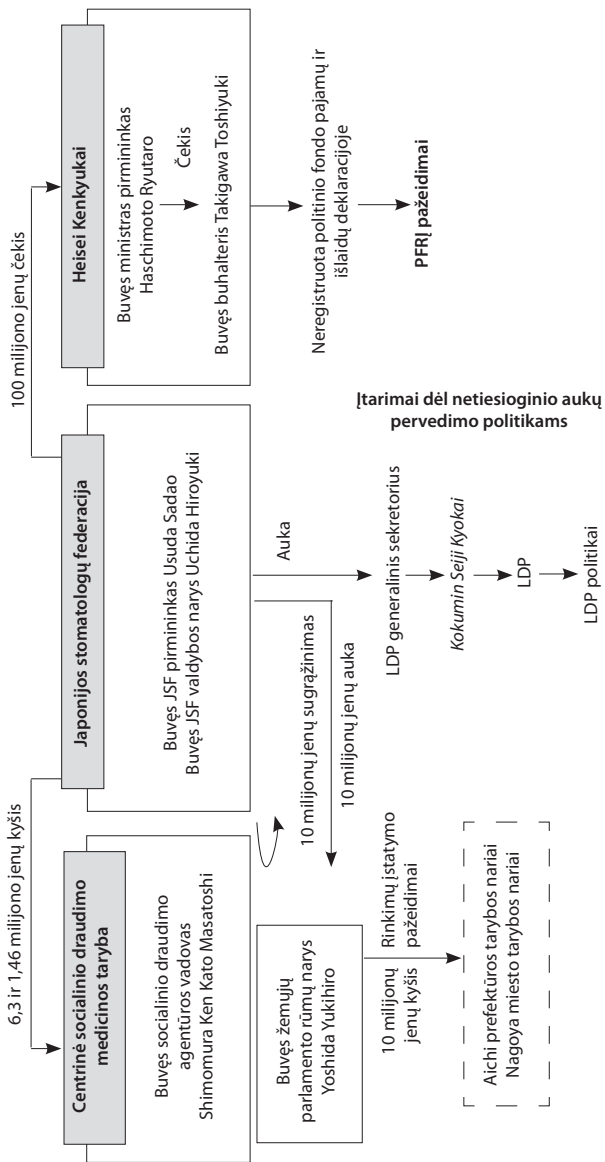
³⁵ *Asahi Shimbun*, rytinis leidimas, p. 1, 2004 03 09.

³⁶ *Asahi Shimbun*, rytinis leidimas, p. 1, 2004 09 02.

³⁷ *Asahi Shimbun*, rytinis leidimas, p. 12, 004 08 24; *Asahi Shimbun*, rytinis leidimas, p. 1, 2004 09 08.

³⁸ Publikacijos, susijusios su šiuo skandalu, nacionaliniame dienraštyje *Asahi Shimbun* spausdintos 2009 03 03–2009 05 12.

³⁹ *Asahi Shimbun*, rytinis leidimas, p. 1, 2009 03 04.

Šaltinis: *Asahi Shimbun*, rytinis tiražas, p. 1, 2004 09 19.

3 pav. JSF politinės korupcijos mechanizmas

kad nėra susijęs su jam metamais įtarimais. Taip pat Ozawa kritika-vo Tokijo apygardos prokuratūros veiksmus šioje byloje, teigdamas, kad vyksta politinis susidorojimas su tuo metu didžiausios opoziciniės JDP partijos prezidentu. Šiuos išvedžiojimus paneigė *Nishimatsu Kensetsu* prezidento liudijimai, kad politinės lėšos *Rikusankai* buvo paaukotos tikintis laimėti viešųjų pirkimų konkursus, susijusius su Isawa užtvankos statybos darbais⁴⁰. Šiame kontekste reikėtų paminėti, kad Isawa užtvanka yra vienas didžiausių viešųjų darbų projektų Iwate prefektūroje – bendra šio projekto sąmata siekia apie du šimtus keturiasdešimt keturis milijardus jenų, o Ozawa yra vienas įtakingiausių Iwate prefektūros politikų. *Nishimatsu Kensetsu* ir kitos trys statybų bendrovės, kurioms taip pat buvo pareikšti įtarimai dėl PFRĮ pažeidimų, iš tiesų sėkmingai dalyvaudavo su užtvankos statybų darbais susijusiuose viešųjų pirkimų konkursuose⁴¹.

Paaiškėjus šioms aplinkybėms ir dėl artėjančių rinkimų į žemuo-sius parlamento rūmus 2009 metų gegužės 11 dieną Ozawa vis dėlto nusprendė pats atsistatydinti iš einamų pareigų⁴².

Kokias galima daryti išvadas analizuojant šiuos didžiausius aukščiausio rango politikų korupcijos atvejus? Pirma, visi minimi skandalai susiję su PFRĮ pažeidimais, neskaidria paaukotų lėšų apskaita. Antra, korupcija yra išsisknijusi ypač aukštuose valdžios sluoksniuose, neišskiriant opozicinių ir valdančiųjų partijų politinio elito. Trečia, surinkti duomenys leidžia teigti, kad, vykdydami neskaidrius sandorius, aukščiausio rango politikai, vengdami gresiančios baudžiamosios atsakomybės, linkę veikti naudodamiesi savo asmeniniais padėjėjais sekretoriais. Todėl tolesniuose Japonijos politinės korupcijos tyrimuose nacionalinio lygmens politikų padėjėjai sekretoriai nusipelno smulkesnės analizės.

---

⁴⁰ *Asahi Shimbun*, vakarinis leidimas, p. 1, 2009 03 04.

⁴¹ *Asahi Shimbun*, rytinis leidimas, p. 1, 2009 03 14.

⁴² *Asahi Shimbun*, rytinis leidimas, p. 1, 2009 05 12.

4. *Politinio klientelizmo ir politinės korupcijos sąsajos*

Vargu ar yra viena politinės korupcijos teorija, kuria remiantis būtų galima visapusiškai paaiškinti korupcijos funkcionavimo mechanizmą Japonijos politinėje sistemoje. Daugelis politinės korupcijos tyrinėtojų linkę manyti, kad politinės korupcijos priežastys pirmiausia yra struktūrinio pobūdžio⁴³. Analizuojant surinktus empirinius duomenis, daugelyje politinės korupcijos atvejų galima aptikti politinio klientelizmo elementų, kurie sudaro palankias sąlygas korupcijos sklaidai politinėje Japonijos sistemoje. Masaya Kobayashi taip pat išvelgia tam tikrų politinės korupcijos ir politinio klientelizmo panašumų⁴⁴. Klientelizmu galima įvardyti viešojo sektoriaus elito tikslinį išteklių paskirstymą, atsidėkojant už tam tikrus pažadus ar abiem pusėms naudingus veiksmus. Abipusiai naudingų mainų objektu gali tapti valstybinės subsidijos, importo kvotos, įvairios vienam ar kitam sektoriui palankios taisyklės, apribojimai bei reguliavimai, kainų reguliavimo mechanizmai, sprendimai, susiję su mokesčių sistema, ir pan.⁴⁵

Galima tvirtai teigti, kad Japonijai yra būdinga klientelistinė sistema⁴⁶. Japonijoje politinės partijos užmezga tiesioginius ir asmeninius santykius pagrįstus ryšius su tam tikromis interesų grupėmis arba netgi tam tikrais geografiniais regionais. Politikų „paslaugos“, tarp jų ir viešųjų finansų paskirstymas ar viešųjų darbų projektai, iš vienos pusės, ir potencialūs rinkėjų balsai bei partijoms ar politikams skirta finansinė parama, iš kitos pusės, yra raktas ieškant priimtino sprendimo būdo abiem klientelistinės sistemos dalyviams⁴⁷.

⁴³ Struktūrinės korupcijos Japonijoje klausimus savo darbuose daugiausia nagrinėjo Tetsuro Murobushi, Takashi Tachibana, Masaya Kobayashi, Ethanas Scheineris, Chalmersas Johnsonas ir kiti autoriai.

⁴⁴ Kobayashi M., „Political Clientelism and Corruption: Neo-structuralism and Republicanism“, Kawata Jyunichi (ed.), *Comparing Political Corruption and Clientelism*, Hampshire: Ashgate Publishing Limited, 2006, p. 1.

⁴⁵ Woodal B., *Japan under Construction: Corruption, Politics, and Public Works*, Berkeley: University of California, 1996, p. 9–10.

⁴⁶ Scheiner E., *Democracy without Competition in Japan: Opposition Failure in a One-party System*, Cambridge University Press, 2006, p. 3.

⁴⁷ Scheiner, p. 14–15.

Japonijoje klientelistinė sistema sukelia ypač daug problemų, nes įvairių projektų bei programų finansavimas daugiausia priklauso nuo centrinės valdžios sprendimų⁴⁸. Savo ruožtu tai reiškia, kad ilgus metus valdančioji LDP ir jai atstovavę politikai savo rankose turėjo svarius valstybės finansų paskirstymo svertus. Ekonomiškai atsilikę regionai ir įvairios įtakos grupės ypač daug tikėdavosi iš jų rinkiminėje apygardoje išrinkto LDP nario, kad jis, pasinaudodamas savo įtaka partijoje ir centrinės valdžios sluoksniuose, „prastums“ tam regionui ar interesų grupei naudingus sprendimus. Savo ruožtu tokie politiko „sugebėjimai“ ypač padidindavo jo galimybes laimėti subsidijomis „pamaitintoje“ rinkimų apygardoje artėjančiuose rinkimuose⁴⁹. M. D. McCubbins ir F. M. Rosenbluth, analizuodami biudžeto išteklių paskirstymo procesą, taip pat konstatuoja, kad yra aiškiausių įrodymų, susijusių su partikuliaristine Japonijos politinės sistemos prigimtimi⁵⁰.

Dienraščio *Asahi Shimbun* 2001–2009 metais paskelbtų straipsnių analizė atskleidžia visą eilę klientelistinės prigimties korupcinių praktikų tarp nacionalinio lygmens politikų. Galima prisiminti virtinę skandalų, susijusių su straipsnyje anksčiau minėto žemųjų parlamento rūmų nario Suzuki veikla. Dalis šiuose skandaluose minimos veiklos taip pat galėtų būti priskirta klientelistinėms praktikoms. Pavyzdžiui, vykdant Japonijos užsienio reikalų ministerijos valstybinius viešuosius pirkimus, Suzuki, naudodamasis turimomis galiomis, visomis priemonėmis stengėsi proteguoti privačias bendroves iš savo rinkimų apygardos. Oficialiuose dokumentuose užfiksuota, kad būtent Suzuki pasiūlė įvesti geografinius apribojimus, susijusius su viešųjų pirkimų dalyvių registracijos klausimais. Įgyvendinus šiuos pasiūlymus, labai pelninguose statybų projektuose realiai galėjo dalyvauti tik Suzuki rinkimų apygardoje registruotos bendrovės. Savo

---

⁴⁸ Scheiner, p. 3.

⁴⁹ Ten pat, p. 2–30.

⁵⁰ McCubbins M. D., Rosenbluth F. M., „Party Provision for Personal Politics: dividing the Vote in Japan“, Cowhey P. F., McCubbins M. D. (eds.), *Structure and Policy in Japan and the United States*, Cambridge University Press, 1995, p. 35.

ruožtu Suzuki proteguoti statybų bendrovių vadovai, atsidėkodami už sėkmingus projektus, ne tik atsilygindavo finansiškai, bet ir oficialiai priklausė politikų rėmėjų grupei⁵¹.

Diskutuojant apie Japonijos klientelistinę sistemą, taip pat būtina paminėti politikų visuomenines rėmėjų grupes, vadinamas *koenkai*. Klientelistinių praktikų kontekste *koenkai* vaidmuo ypač svarbus mobilizuojant rinkėjus. Naudojantis *koenkai* struktūra iš esmės yra palanki tiesioginiai, netgi, galima sakyti, asmeniniai ryšiai tarp politikų ir potencialių rinkėjų. Patrono ir kliento santykiais pagrįsti ryšiai yra kur kas svarbesni nei ideologinis veiksnys⁵². Pagrindinis *koenkai* tikslas – kurti, generuoti ir išlaikyti rinkimines individualaus kandidato iniciatyvas. *Koenkai* galėtų būti vertinama kaip asmeninė politikų paramos organizacija, kurią stengiasi sukurti ir išlaikyti absoliuti dauguma nacionalinio lygmens politikų⁵³. *Koenkai* yra svarbus įvairių tos pačios rinkimų apygardos interesų grupių koordinavimo instrumentas. Atsidėkojant už įvairias politikų „paslaugas“ *koenkai* ir jų šeimų nariams, iš *koenkai* narių tikimasi balsų ir aktyvios agitacijos per rinkimus, taip pat informacijos apie asmenis, kurie vienaip ar kitaip galėtų pagelbėti jų kandidatui būti išrinktam į parlamentą⁵⁴. Apie ypač glaudžius *koenkai* narių bei politikų santykius liudija ir *Asahi Shimbun* publikuotų straipsnių analizės metu surinkti duomenys. Pavyzdžiui, buvęs sveikatos, darbo ir socialinių reikalų viceministras Miyaji tarpininkavo, kad vienas iš jo *koenkai* narių giminaičių būtų priimtas į Teikyo universiteto Medicinos fakultetą⁵⁵. Daug kartų straipsnyje minimas Suzuki taip

⁵¹ Publikacijos, susijusios su šiuo skandalu, nacionaliniame dienraštyje *Asahi Shimbun* spausdintos 2002 02 21–2004 11 05.

⁵² Japonijos rinkimų kampanijos įstatymai stipriai riboja kandidatų galimybes reklamuotis nacionalinėje žiniasklaidoje. Todėl tiek politikos naujokai, tiek senbuviai, siekdami mobilizuoti savo rinkėjus, stengiasi veikti per tokias organizacijas kaip *koenkai*, betarpiškai bendrauja su verslo organizacijomis, įvairiomis interesų grupėmis, pramonės ir darbininkų asociacijomis ir pan. Ten pat, p. 73.

⁵³ Neary I. *The State and Politics in Japan*, Cambridge: Polity Press, 2002, p. 71.

⁵⁴ Scheiner, p. 71.

⁵⁵ Publikacijos, susijusios su šiuo skandalu, nacionaliniame dienraštyje *Asahi Shimbun* spausdintos 2002 07 12–2002 07 16.

pat labai geranoriškai rūpinosi savo *koenkai* nariais. Naudodamasis užsienio reikalų ministerijoje turima įtaka, Suzuki savo *koenkai* nariams organizavo išvyką į tradicinį japonišką *bon* šokių festivalį Rusijai priklausančiose Sachalino salose⁵⁶.

Koenkai ir klientelizmo praktikomis pagrįstoje politinėje sistemoje rinkimų metu centrinė figūra yra ne partija, o konkretus politikas ir jo sugebėjimai atnešti kuo daugiau naudos savo „globotiniams“⁵⁷. Savo ruožtu LDP savo narius vertina strategiškai, atsižvelgdama, ar politikas yra išrinktas pagal partijos sąrašą, ar vienmandatėje rinkimų apygardoje, kokios jo galimybės laimėti artėjančiuose rinkimuose ir koks postas galėtų padidinti jo perrinkimo galimybę. Pasak R. Pekkaneno, B. Nyblade, E. S. Krauso, siekiant padidinti konkrečių politikų išrinkimo galimybes, postų paskirstymas centrinėje valdžioje yra gerai apgalvotas bei įgyvendinamas sistemiškai⁵⁸.

Išvados

Pastarąjį dešimtmetį Japonijos politika išgyveno keletą politinės korupcijos skandalų, kurių dalyviai buvo aukščiausio rango politikai. Politinė korupcija Japonijoje patiria komplekso tarpusavyje susijusių veiksnių įtaką. Straipsnyje nagrinėjamas politinės korupcijos fenomenas šiuolaikinėje Japonijos politikoje yra bandymas pateikti apibendrinantį 2001–2009 metų politinės korupcijos paveikslą, įvardijant pagrindinius šių neteisėtų veikų dalyvius, atskleidžiant labiausiai paplitusias praktikas.

Atliekant tyrimą nustatyta, kad 2001–2009 metais dienraščio *Asahi Shimbun* pirmame puslapyje išspausdinti du šimtai dvidešimt penki straipsniai, kuriuose kalbama apie politinės korupcijos reiškinių

⁵⁶ *Asahi Shimbun*, rytinis leidimas, p. 4, 2002 03 18.

⁵⁷ Neary, p. 71.

⁵⁸ Pekkanen R., Nyblade B., Krauss E. S., „Electoral Incentives in Mixed-Member Systems: Party, Posts, and Zombie Politicians in Japan“, *American Political Science Review* 100 (2), 2006, p. 186–188.

tarp nacionalinio lygio Japonijos politikų. Minėtu laikotarpiu užfiksuoti dvidešimt devyni skirtingi politinės korupcijos atvejai. Straipsnyje konstatuojama, kad šiame kontekste reikėtų atkreipti dėmesį į 2002 metus, kai užfiksuotas tiek didžiausias korupciją gvildenančių straipsnių skaičius, tiek daugiausia pačios korupcijos skandalų. Lieka atviras klausimas, kokios priežastys lėmė šias aplinkybes. Vis dėlto atsakymų turbūt reikėtų ieškoti ne 2002, bet ankstesniais metais, nes korupcijos tarp aukščiausių valstybės politikų paviešinimas žiniasklaidoje ir reali nusikalstamų veikų data dažniausiai skiriasi.

Straipsnio trečioje dalyje pristatyti trys didžiausi politinės korupcijos skandalai 2001–2009 metais. Šiems skandalams bendra tai, kad visi jie yra susiję su neskaidraus finansavimo klausimais. Nelegalios aukos politikų politinių lėšų administravimo organizacijoms ir įtakos darymas yra pačios populiariausios politinės korupcijos rūšys 2001–2009 metais. Beveik pusė korupcijos skandalų kilo dėl nelegalių politinių aukų ar dvigubos buhalterijos vedimo. Straipsnyje pateikiamos išvados dar kartą patvirtina *Transparency International* 2006 metais atlikto NIS tyrimo teiginius, kad *amakudari*, karteliniai susitarimai ir politinis finansavimas kelia daugiausia rūpesčių kovojant su korupcija.

Pagrindiniai politinės korupcijos skandalų veikėjai yra valdančiosios Liberalų demokratų partijos žemųjų parlamento rūmų nariai ir tik trijuose skandaluose minimi politikai yra iš kitų politinių partijų. Straipsnyje konstatuojama, kad daugiau dėmesio reikėtų skirti politikų padėjėjų sekretorių veiklos formoms analizuoti. Politikų padėjėjus sekretorius galima įvardyti savotiškais „atpirkimo ožiais“, nes būtent jiems dažniausiai tenka prisiimti atsakomybę už neskaidrų politinių organizacijų finansų administravimą. Iš korumpuočiausių centrinės valdžios institucijų galima paminėti Žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės bei Statybų ministerijas.

Reziumuojant politinės korupcijos Japonijoje priežastis, pagrindiniu korupcijos skandalų katalizatoriumi įvardijama klientelistinė Japonijos politinės sistemos prigimtis. Klientelizmo įtaką Japonijos politikai patvirtina ne tik kitų autorių darbuose pateikiami faktai, bet

ir dienraščio *Asahi Shimbun* turinio analizės metu surinkti duomenys. Ekonomiškai mažiau pažangiuose regionuose vienas pagrindinių motyvų per rinkimus balsuoti už vieną ar kitą politiką yra ne jo ideologinės nuostatos ar priklausomybė tam tikrai partijai, bet to politiko nuveikti darbai, proteguojant savo rinkimų apygardą ar *koenkai* narių atstovaujamas interesų grupes.

Japonijos politinės sistemos skaidrumas yra ne mažiau svarbus ne tik pačiai Japonijai, bet ir Europos Sąjungai bei Lietuvai. Žvelgiant iš Lietuvos, Japonija vis dar atrodo tarsi *terra incognita*. Tačiau vykstant globalizacijos procesams neabejotina, kad tarp Lietuvos ir Japonijos atsiras vis daugiau sąlyčio taškų ne tik kultūros, dvišalio politinio bendradarbiavimo (pavyzdžiui, Afganistane), bet ir ekonominio bendradarbiavimo srityse. Lietuvos verslas galėtų sėkmingai konkuruoti – siūlyti savo prekes ar paslaugas santykinai gana stipriai valstybės reguliuojamiems medicinos, statybų ir kitiems sektoriams. Pozityviai nuteikiančių priesasčių daryti tokias prielaidas yra. Todėl skaidri politinė sistema ir centrinės valdžios įstaigų veikla, skaidrūs sprendimo priėmimo mechanizmai, platus antikorpucinių priemonių taikymas siekiant sudaryti visiems vienodas sąlygas yra tiek Japonijos, tiek užsienio partnerių interesas.

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

Asahi Shimbun, p. 1, 2001 04 25–2009 05 12.

Amundsen I., „Political Corruption: An Introduction to the Issues“, Chr. Michelsen Institute Development Studies and Human Rights, 1999, <<http://www.cmi.no/publications/file/?1040=political-corruption>>, 2010 03 12.

Blechinger V., „Corruption through Political Contributions in Japan“, TI workshop on corruption and political party funding in La Pietra, Italy, 2000, <<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/APCITY/UNPAN013118.pdf>>, 2010 03 14.

Hoddes R., „Introduction to the Political Corruption“, Transparency International, *Global Corruption Report 2004*, <http://www.transparency.org/publications/gcr/gcr_2004#download>, 2010 03 10.

Johnston M., „The Search for Definitions: the Vitality of Politics and the Issue of Corruption“, Williams R. (ed.), *Explaining Corruption*, Northampton: Edward Elgar Publishing, Inc., 2000.

Kobayashi M., „Political Clientelism and Corruption: Neo-structuralism and Respublicanism“, Kawata Jyunichi (ed.), *Comparing Political Corruption and Clientelism*, Hampshire: Ashgate Publishing Limited, 2006.

McCubbins M. D., Rosenbluth F. M., „Party Provision for Personal Politics: dividing the Vote in Japan“, Cowhey P. F., McCubbins M. D. (eds.), *Structure and Policy in Japan and the United States*, Cambridge University Press, 1995.

Moodie G. C., „On Political Scandals and Corruption“, Williams R. (ed.), *Explaining Corruption*, Northampton: Edward Elgar Publishing. Inc., 2000.

Murobushi T., *Nihon Oshoku Zenshi*, Sekaishoin, 2000.

Murobushi T., *Okuru Ronri, Okurareru Ronri, Giwaku wo Umidasu Nihonteki Fudo*, Chikuma Shobo, 1989.

Murobushi T., *Oshoku no Kozo*, Iwanami shoten, 1981.

Neary I. *The State and Politics in Japan*, Cambridge: Polity Press, 2002.

Official Prime Minister homepage, The Prime Minister Koizumi Jyunichiro, <<http://www.kantei.go.jp/jp/koizumisouri/index.html>>, The Prime Minister Abe Shinzo, <<http://www.kantei.go.jp/jp/abesouri/index.html>>, The Prime Minister Fukuda Yasuo, <<http://www.kantei.go.jp/jp/hukudasouri/index.html>>, The Prime Minister Aso Taro <<http://www.kantei.go.jp/jp/asosouri/index.html>>, 2010 03 14.

Pekkanen R., Nyblade B., Krauss E. S., „Electoral Incentives in Mixed-Member Systems: Party, Posts, and Zombie Politicians in Japan“, *American Political Science Review* 100 (2), 2006, p. 186–188.

Scheiner E., *Democracy without Competition in Japan: Opposition Failure in a One-party System*, Cambridge University Press, 2006.

Tachibana T., *Tanaka Kakuei Kenkyu: Zenkiroku*, Tokyo: Kodansha, 1982.

Transparency International, *About Transparency International*, <http://www.transparency.org/about_us>, 2010 03 10.

Transparency International, *National integrity systems: Transparency International country report, Japan 2006*, p. 7, p. 12, <www.transparency.org/content/download/14728/156321/file/japan_r.pdf>, 2010 03 12.

Transparency International Japan, *Global Corruption Barometer 2009*, <<http://www.ti-j.org/corrupt/09/GCB2009JPpressrelease.pdf>> ir <<http://www.ti-j.org/corrupt/09/GCB2009table.pdf>>, 2010 03 10.

Transparency International Japan, *World Corruption Barometer 2007*, <<http://www.ti-j.org/corrupt/07/GCB2007.pdf>>, 2010 03 10.

UNDP, *Corruption and Development: Anti-corruption Interventions for Poverty Reduction, Realization of the MDGs and Promoting Sustainable Development*, 2008, <http://www.undp.org/governance/docs/Corruption_and_Development_Primer_2008.pdf>, 2010 03 10.

Woodal B., *Japan under Construction: Corruption, Politics, and Public Works*, Berkeley: University of California, 1996.

*SUMMARY**CORRUPTION IN CONTEMPORARY JAPANESE POLITICS
(2001–2009)*

Political corruption in Japan is a very important issue. According to the Global Corruption Barometer 2009 survey Japanese perceived political parties, public officials and civil servants to be the institutions which are the most affected by corruption. In addition, governmental measures against corruption are regarded to be ineffective and inadequate to the real situation. Japanese have keen concern toward Japanese political parties, intransparent activity of politicians and preventive measures taken by government.

The purpose of this research is to examine political corruption phenomena in contemporary Japanese politics. Research questions are what are the structure, scale, and causes of political corruption in Japan during 2001–2009.

For answering to these research questions first of all it is discussed the concept and definition of political corruption itself. Article overviews previous political corruption studies in Japan from the time of Second World War to the recent times, including the report of the Transparency International National Integrity System. In third chapter of article the scale, the varieties and the main practitioners of political corruption in Japan are to be analyzed. It reveals the biggest political corruption scandals in Japanese politics in given time-period. Last chapter focuses on the explanation of political corruption mechanism in Japan and in particular relationship with clientelism practises.

Combination of primary and secondary sources led me to make the following conclusions on the main political corruption tendencies in Japan during 2001–2009. First, the *Asahi Shimbun* front page content analysis indicates that 2002 and 2007 are special years in the context of corruption studies because in those years published the largest number of political corruption articles and the biggest number of the new themes on the political corruption issue revealed. Second, the common point of the three most significant political corruption scandals during 2001–2009 is that all of them have the relationship with political finance issue and in particular a suspicion on the violation of the PFRL. This finding reaffirms the NIS statement that political finance is one of the top priority issues in Japanese corruption scheme. Third, illegal political donation and influence peddling are the most frequent types of corruption in Japan during the period of 2001–2009. Fourth, main practitioners of political corruption in Japan were the LDP members from the House of Representatives. In addition, in as many as nine cases the Diet member secretaries were involved in political corruption scandals. The Diet member secretaries play an important role in political corruption scheme because they are often responsible for the political fund management. Fifth, the most vulnerable institution to political corruption seems to be Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries and Ministry of Construction. Finally, article concludes that political corruption in Japan, to some extent, could be explained through the analysis of political clientelism.